

Poza naszkicowanym wyżej programem minimalnym należałoby już w tej chwili pomyśleć o stworzeniu specjalnego departamentu przy Ministerstwie Administracji Publicznej, którego zadaniem byłoby szczegółowe opracowanie wszelkich zagadnień związanych z praktycznym spolonizowaniem i zagospodarowaniem ziem odzyskanych. W orbitę działań nowoutworzonego departamentu weszłyby również sprawy odpowiedniego zaopiekowania się wszystkimi Polakami ziem odzyskanych przyjętymi teraz na łono Macierzy, ze specjalnym uwzględnieniem wychowania dzieci, oraz opracowanie planu zasiedlenia tych ziem kresowych przez ściągnięcie Polaków, których warunki gospodarcze czy polityczne zmusiły swego czasu do emigracji z Polski.

Memorial niniejszy jest wynikiem obserwacji poczynionych przez niżej podpisanych podczas podróży po ziemiach odzyskanych i podyktowany jest poczuciem odpowiedzialności i koniecznością przygarnięcia na łono Macierzy ludności polskiej, która mimo wielowiekowego ucisku i niewoli niemieckiej wytrzymała i zachowała swą odrębność narodową.

Wytyczne zawarte w tym memoriale spotkały się z całkowitą solidarnością i poparciem wszystkich przedstawicieli społeczeństwa, władz administracyjnych, organizacji społecznych i partij politycznych tutejszego powiatu na specjalnie w tym celu zwołanym zebraniu z inicjatywy tut. koła PZZ w dniu 4. 11. 1945 r.

Jarocin, dnia 4. 11. 1945 r.

(—) *Mgr Leon Kaczmarek, wicestarosta i prezes*

Starosta pow. i PZZ

(—) *Mgr Tobolski Kazimierz*

przewodniczący

Miejskiej Rady Narodowej

(—) *Ks. Edw. Degórski*

Proboszcz Parafii Jaroc.

(—) *Wiktor Bigos*

W imieniu Zw. Nauczyc. Polsk.

(—) *Romuald Kempf*

Za Inspektorat Szkolny

(—) *Siódmak Adam*

Burmistrz miasta Jarocina

(—) *Szczepański Stefan*

Sekretarz Pow. PPR

(—) *Prof. Chotyński Roman*

Za ciało profesorskie Gimnazjum
Jarocińskiego

(—) *Grabski Aleksander*

Sekretarz PPS

Ankieta

w sprawie niemieckiej polityki narodowościowej
na ziemiach polskich podczas okupacji.

Zwracamy się do wszystkich osób, w stosunku do których władze niemieckie stosowały przymus przy wpisie na niemiecką listę narodową wzgl. przy deklarowaniu niepolskiej narodowości (niemieckiej, pochodzenia niemieckiego, czeskiej, słowackiej itd.) z prośbą o nadesłanie dokładnego opisu zawierającego następujące dane:

1. Imię, nazwisko, wiek, wykształcenie, zawód, stan cywilny (żonaty, ilość i wiek dzieci), miejsce zamieszkania przed i w czasie wojny.
2. Jaki był stosunek opisującego do Niemców w okresie przedwojennym i jak się ten stosunek wyrażał? Do jakich należał organizacyj? Czy udział jego był czynny?
3. Jakie zmiany w jego sytuacji rodzinnej i materialnej spowodowała wojna? Z czego żył? Czy i jaki udział brał w akcji przeciw Niemcom?
4. Jakie okoliczności uzasadniały wzgl. ułatwiały zaliczenie danej osoby do takiej czy innej grupy „Volksdeutschów” (pochodzenie niemieckie, jakie?, typ nordycki itp).
5. Kiedy i w jakich warunkach władze niemieckie w odniesieniu do piszącego zaczęły stosować przymus? Kto, gdzie (w mieszkaniu prywatnym czy urzędzie) i jaki stosował przymus (przekonywanie i obiecywanie, czy grożenie, co obiecywano, a czym grożono, jednokrotnie czy wielokrotnie, w jakiej kolejności, czy stosowano przymus fizyczny — więzienie, bicie)? Czy przy wpisie o zgodę pytano? Czy i kiedy badano piszącego pod względem rasowym? Czy wśród ludności polskiej szerzyły się pogłoski o następstwach odmowy wpisu (jakich)? Co sądził o ich prawdziwości piszący, a co inni ludzie? Odpowiedzi muszą być dokładne i zawierać możliwie dosłownie namawiania, pogroźki i własne odpowiedzi w tej kolejności, w jakich one miały miejsce. Należy szczegółowo opisać własne wewnętrzne przeżycia.
6. Jakie powody skłoniły piszącego do oparcia się przymusowi lub do ostatecznego ulegnięcia? Czy po złożeniu wniosku usiłował go wycofać? Jak reagowały na to władze niemieckie?

Prosimy również o nadesłanie opisu zarówno *bezpośrednich świadków* (np. niższych funkcjonariuszów urzędów niemieckich, współwięźniów itp.), jak i *wszystkie osoby, które sądzą, że mogą złożyć ścisłe i wiarogodne informacje* o postępowaniu Niemców i zachowaniu się Polaków. Byłoby też pożądane, by osoby, wobec których Niemcy mimo istnienia okoliczności szczególnie uzasadniających zaliczenie do narodu niemieckiego, wzgl. do innej popieranej przez Niemców narodowości, przymusu nie stosowali, zechciały podać przypuszczalne w ich mniemaniu powody pominięcia ich.

Kto nie chce podać własnego nazwiska, może podać zmyślane sztuczne imię, co jednak trzeba zaznaczyć. Można opuścić nazwę miejscowości, w której opisywane fakty miały miejsce; należy jednak podać, czy miejscowość była wsią czy miastem i do jakiego powiatu należała. Osoby, które nie chcą, by w przyszłych pracach naukowych powoływano się imiennie na nie, uprasza się o zaznaczenie odnośnego życzenia. Do tego życzenia zastosujemy się. Ankieta ma wyłącznie cele naukowe. Nie łączy jej nie z tocząca się obecnie akcją rehabilitacyjną. Odpowiedzi należy nadesłać lub doręczyć pod adresem: *Instytut Zachodni, Poznań, Chelmońskiego 1.*

INSTYTUT ZACHODNI
Dyr. Prof. Dr Z. Wojciechowski

POLSKI INSTYTUT SOCJOLOGICZNY
Dyr. Prof. Dr T. Szczurkiewicz